

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
Departament Badań Demograficznych

Notatka informacyjna

WYNIKI BADAŃ GUS

**Informacja o rozmiarach i kierunkach emigracji z Polski
w latach 2004 – 2011**

Wprowadzenie

Główny Urząd Statystyczny po raz kolejny prezentuje szacunek liczby mieszkańców Polski przebywających czasowo za granicą. Należy zaznaczyć, że przez osoby przebywające czasowo za granicą należy rozumieć takie osoby, które przebywają poza krajem (często nawet przez wiele lat), ale nie dokonały wymeldowania z pobytu stałego w Polsce w związku z wyjazdem na stałe za granicę. Pierwszy szacunek uwzględniający lata 2004-2006 został opublikowany w październiku 2007 r., następne – w kolejnych latach 2008-2011 i dotyczył stanu w końcu roku.

Prezentowany szacunek zawiera również wyniki ostatniego Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań przeprowadzonego według stanu w dniu 31 marca 2011 r. Ponadto – zgodnie z zapowiedzią zawartą w Informacji o rozmiarach i kierunkach emigracji z Polski w latach 2004 – 2010 (opublikowanej w 2011 r.) – dane za 2009 i 2010 rok zostały skorygowane w oparciu o wyniki NSP 2011 w stosunku do publikowanych poprzednio.

W początkowym okresie członkostwa Polski w UE obserwowany był znaczący wzrost emigracji z Polski. Wyniki NSP 2011 wykazały, że znaczna część osób, które wyjechały w tym okresie, w dalszym ciągu pozostaje za granicą. Poza tym, również w ostatnich latach liczba nowych lub kolejnych wyjazdów utrzymuje się na znacznym poziomie. Otwarcie rynków pracy zachęca Polaków do podejmowania pracy za granicą. W 2007 r. liczba mieszkańców Polski przebywających czasowo za granicą osiągnęła najwyższą wartość szacowaną na 2270 tys.

W 2008 r. zaobserwowano niewielki spadek liczby Polaków przebywających czasowo za granicą, spowodowany kryzysem ekonomicznym, ale w dalszym ciągu liczba ta kształtuje się na dość wysokim poziomie. Część osób wyjeżdża w celu połączenia się z członkami rodziny, którzy wyjechali kilka lat wcześniej i najczęściej nabyli prawa do pobytu, mają pracę i szerszy dostęp do świadczeń społecznych. Ponadto wiele osób – głównie młodych – w dalszym ciągu widzi szansę na poprawę swojej sytuacji życiowej za granicą i podejmuje decyzję o wyjeździe na pewien czas z kraju.

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 wykazały, że w końcu marca 2011 roku za granicą przebywało powyżej 3 miesięcy 2017 tys. osób zameldowanych w Polsce na stałe, w tym ponad 1560 tys. przebywało 12 miesięcy i więcej.

Wyniki szacunku

Szacunki emigracji opracowane przez GUS (p. tabl. 1) przedstawiają liczbę emigrantów z Polski przebywających czasowo za granicą w latach 2004-2011 – według stanu w końcu każdego roku. Dane te obrazują zatem tzw. zasoby imigracyjne Polaków w innych krajach. Nie są to strumienie migracji w poszczególnych latach i dlatego dane te nie mogą być sumowane. Wyniki szacunków z założenia nie obejmują emigracji sezonowych Polaków, które z uwagi na czas ich trwania – najczęściej do trzech miesięcy – w większości krajów Wspólnoty podlegają uproszczonym procedurom formalno-prawnym lub w ogóle nie są rejestrowane.

Podobnie jak w poprzednich latach, prezentowana tabela zawiera szacunkowe dane dla krajów „starej UE-15” (poza Luksemburgiem) oraz – spośród krajów, które wstąpiły do UE po 2004 roku – Republiki Czeskiej i Cypru. Z krajów nienależących do UE pokazano Norwegię (kraj należący do obszaru EEA), która stała się ważnym kierunkiem polskiej emigracji. Dane za lata 2007-2011 dotyczą osób przebywających czasowo za granicą powyżej 3 miesięcy¹, natomiast dane do 2006 r. obejmują osoby przebywające czasowo powyżej 2 miesięcy. Należy podkreślić, że różnice wyników tych badań, wynikające ze zmiany kryterium okresu nieobecności są jednak bardzo niewielkie i dane te mogą być porównywane w czasie.

Jak już wspomniano, dane za 2009 i 2010 rok zostały skorygowane w oparciu o wyniki NSP 2011 w stosunku do publikowanych poprzednio. **Szacuje się, że w końcu 2011 roku poza granicami Polski przebywało czasowo około 2060 tys. mieszkańców naszego kraju, tj. o 60 tys. więcej niż w 2010 roku (około 2000 tys.). W Europie w 2011 r. przebywało ponad 1750 tys. osób (w 2010 roku – około 1685 tys.). przy czym zdecydowana większość – około 1670 tys. – emigrantów z Polski przebywała w krajach członkowskich UE. Liczba ta zwiększyła się o 63 tys. w stosunku do 2010 roku. Spośród krajów UE, nadal najwięcej osób przebywało w Wielkiej Brytanii (625 tys.), Niemczech (470 tys.), Irlandii (120 tys.) oraz Niderlandach (95 tys.).**

Należy podkreślić, że wielkość zasobów migracyjnych wynika zarówno z liczby wyjazdów jak i powrotów, które zawsze – w mniejszym lub większym stopniu – towarzyszą wyjazdom.

W 2011 r. dla kilku krajów z obszaru UE odnotowano wzrost liczby Polaków, co oznacza, że liczba wyjazdów do tych krajów przewyższyła liczbę powrotów.

¹ Kryterium czasowe powyżej 3 miesięcy zostało wprowadzone do badań statystycznych w 2006 roku w związku z nowelizacją Ustawy z dn. 14 lipca 2006 o wjeździe na terytorium RP, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich UE i członków ich rodzin (Dz.U.06.144.1043 z późn. zm.)

Tabl. 1. Emigracja z Polski na pobyt czasowy w latach 2004-2011^a
(stan w końcu roku)

Kraj przebywania	Liczba emigrantów w tys.									
	NSP 2002 ^b	2004	2005	2006	2007	2008	2009 ^c	2010 ^c	NSP 2011	2011
Ogółem	786	1 000	1 450	1 950	2 270	2 210	2 100	2 000	2 017	2 060
Europa	461	770	1 200	1 610	1 925	1 887	1 765	1 685	1 693	1 754
w tym:										
Unia Europejska (27 krajów)^d	451	750	1 170	1 550	1 860	1 820	1 690	1 607	1 622	1 670
w tym:										
Austria	11	15	25	34	39	40	36	29	24	25
Belgia	14	13	21	28	31	33	34	45	47	47
Cypr	4	4	3	3	3	3
Dania	17	19	20	19	18	21
Finlandia	0,3	0,4	0,7	3	4	4	3	3	2	2
Francja	21	30	44	49	55	56	60	60	62	62
Grecja	10	13	17	20	20	20	16	16	17	15
Hiszpania	14	26	37	44	80	83	84	48	45	40
Irlandia	2	15	76	120	200	180	140	133	131	120
Niderlandy	10	23	43	55	98	108	98	92	92	95
Niemcy	294	385	430	450	490	490	465	440	437	470
Portugalia	0,3	0,5	0,6	1	1	1	1	1	1	1
Republika Czeska	8	10	9	7	7	7
Szwecja	6	11	17	25	27	29	31	33	34	36
Wielka Brytania	24	150	340	580	690	650	595	580	601	625
Włochy	39	59	70	85	87	88	88	92	94	94
Kraje spoza Unii Europejskiej	10	20	30	60	65	67	75	78	71	85
w tym:										
Norwegia	36	38	45	50	43	56

a Dane dotyczą liczby osób przebywających za granicą czasowo: dla lat 2002-2006 – powyżej 2 miesięcy, dla lat 2007-2011 – powyżej 3 miesięcy.

b Po rozszacowaniu liczby emigrantów o nieustalonym kraju czasowego pobytu liczba emigrantów przebywających w krajach Europy wynosi 547 tys., w krajach UE – 535 tys.

c Dane skorygowane w oparciu o wyniki NSP 2011 w stosunku do publikowanych w poprzednich latach.

d Do 2006 r. 25 krajów.

Spośród krajów, które od lat są głównymi kierunkami polskiej emigracji znaczący wzrost Polaków zaobserwowano w Wielkiej Brytanii. W Niemczech, gdzie wobec pełnego otwarcia tamtejszego rynku pracy od 1 maja 2011 r. Polacy mogą już bez przeszkód podejmować pracę, również odnotowano wzrost, aczkolwiek jest on mniejszy niż dla Wielkiej Brytanii. Tendencja spadkowa liczby emigrantów z Polski występuje natomiast w przypadku Irlandii i Hiszpanii.

Znaczny spadek liczby Polaków przebywających w Hiszpanii, był spowodowany prawdopodobnie utratą miejsc pracy w związku z kryzysem ekonomicznym panującym w tym kraju i najwyższym wśród krajów UE bezrobociem. Polacy, którzy odczuli skutki kryzysu zdecydowali się na powrót do kraju lub częściej – na zmianę kraju przebywania.

Jednocześnie zaobserwowano dalszy wzrost liczby osób przebywających w krajach europejskich nienależących do UE, w tym do Norwegii.

Szacuje się, że ponad 75% czasowych emigrantów z Polski przebywa za granicą co najmniej 12 miesięcy. Osoby te zaliczane są do emigrantów długookresowych i – razem z osobami, które wyemigrowały na stałe – powinny być uwzględnione w stanach ludności poszczególnych krajów (są rezydentami krajów przyjmujących).

Zdecydowana większość polskich emigrantów przebywa za granicą w związku z pracą, chociaż wraz z upływem czasu zwiększa się odsetek osób – członków rodzin polskich emigrantów, pozostających na ich utrzymaniu (małżonkowie, dzieci). Osoby, które wyjechały w okresie od maja 2004 r. do końca 2011 r., w zdecydowanej większości przebywały za granicą podejmując pracę lub jej poszukując. Wyniki ostatniego spisu powszechnego wykazały, że w końcu marca 2011 r. ogólny odsetek osób przebywających w związku z pracą (wśród osób, dla których uzyskano informację o przyczynie wyjazdu) wynosił ok. 73%. Odsetek ten różnił się w zależności od kraju przebywania, najwyższy wynoszący ok. 90% odnotowano dla osób przebywających w Niderlandach. Około 16% emigrantów przebywało za granicą z powodów rodzinnych, w tym najczęściej podawaną przyczyną szczegółową było towarzyszenie rodzinie, a kolejną – połączenie rodziny.

Należy zaznaczyć, że wyniki szacunku opracowanego przez GUS powinny być traktowane jako przybliżone. Szacunek jest utrudniony ze względu na różne systemy ewidencjonowania przepływów migracyjnych istniejące w poszczególnych krajach, oraz różną dostępność danych o migracjach. Dane krajów przyjmujących prezentujące liczbę Polaków lub osób urodzonych w Polsce obejmują również te osoby, które wyemigrowały z Polski na stałe i nie są objęte powyższym szacunkiem. Poza tym, poszczególne kraje przy opracowywaniu statystyk dotyczących migracji często uwzględniają różne okresy przebywania, jako kryterium zaliczania osoby do imigrantów. Wiele z nich stosuje kryterium 1 roku i nie prowadzi lub nie publikuje statystyk migracji krótkookresowych. Analizę utrudnia również fakt, że część Polaków ma podwójne obywatelstwo, wobec czego osoba, która ma obywatelstwo polskie i kraju przyjmującego nie jest traktowana w tym kraju jako obywatel polski. Ponadto wiele osób, które przebywają za granicą kilka lat nabywa obywatelstwo kraju przyjmującego. Pewnym utrudnieniem przy szacowaniu danych dla poszczególnych krajów jest też fakt, że wiele osób po opuszczeniu Polski zmienia kraj przebywania, wyjeżdżając np. z Wielkiej Brytanii do Norwegii lub innego kraju – bardziej atrakcyjnego pod względem łatwości znalezienia pracy, oferowanych wynagrodzeń czy dostępu do szerszych świadczeń społecznych.

Ze względu na zmianę kraju przebywania również wyniki spisu mogą być obarczone pewnym błędem, ponieważ osoby udzielające informacji o osobie przebywającej za granicą mogły nie wiedzieć, że osoba ta zmieniła kraj przebywania i podały nieaktualną już informację lub w ogóle nie znały kraju przebywania emigranta. Kraj przebywania nie został również ustalony w przypadku, kiedy wszyscy mieszkańcy badanego mieszkania wyjechali za granicę. Prezentowane dane zawierają już wyniki doszacowań brakujących informacji.

Źródła danych o emigracji Polaków za granicę

Przy szacowaniu emigracji czasowej dla poszczególnych lat korzystano z różnych źródeł. Podstawą szacunków do 2010 r. – prezentowanych dotychczas – były wyniki powszechnego spisu ludności 2002 (w maju 2002 r. przebywało za granicą 786 tys. mieszkańców Polski, z czego ponad 626 tys. przez okres co najmniej 12-tu miesięcy). Dane te były aktualizowane poprzez szacunek przy wykorzystaniu krajowych i zagranicznych źródeł danych statystycznych i administracyjnych, które były prezentowane w informacjach o rozmiarach i kierunkach emigracji z Polski publikowanych w poprzednich latach². Podstawą szacunków dla 2011 r. i korekty danych za 2009 i 2010 był ostatni spis ludności przeprowadzony w 2011 r. oraz zagraniczne źródła danych.

² http://www.stat.gov.pl/gus/5840_3583_PLK_HTML.htm?action=show_archive